

punkt, at enten man synes om det Regime, der for Tiden findes i Rusland, eller ikke, bør man gaa med til disse handelspolitiske Forbindelser, fordi de muligvis kan faa nogen Værdi for Danmarks økonomiske Liv. Naar vi tager dette Standpunkt, maa det imidlertid paa ingen Maade forstaaes som en Anerkendelse af det politiske Styre, der findes i Rusland nu, men maa ses som en Tilkendegivelse af, at vi mener, at Danmark bør have handelspolitiske Forbindelser med et Land, uanset om man ikke føler sig fuldt tilfreds med det politiske Styre der. Det vilde vel egentlig ogsaa være en overordentlig farlig Vej at komme ind paa, om man paa ethvert givet Tidspunkt skulde overveje, om der ikke var Grund for Danmark til at ændre sine handelspolitiske Forbindelser med det ene eller det andet Land, efter som der der foregaar den ene eller den anden politiske Udvikling, og det vilde være umuligt eller overordentlig vanskeligt at finde Fælleslinier for Danmarks handelspolitiske Fremtid, hvis man skulde tage den Slags politiske Hensyn. Det vilde sikkert føre til overordentlig megen Splittelse eller Svagheit i Danmarks handelspolitiske Stilling til Udlandet. Men naar man er paa det rene med, at man ikke i al Almindelighed kan give sig til at revidere sine handelspolitiske Forbindelser, efter som de politiske Forhold i et Land udvikler sig i den ene eller den anden Retning, i ønskværdig eller ikke ønskværdig Retning, efter som de enkelte Mennesker nu ser paa det, mener jeg, at der heller ikke kan fremføres nogen virkelig Grund til ikke i Øjeblikket at afslutte en handelspolitisk Overenskomst med Rusland. Til Berørligelse for særlig konservativt anlagte Elementer kan jeg sige, at efter min Mening styrer Rusland over mod en endogsaa meget konservativ Udvikling, der i mange Former, saa vidt jeg kan se, betænkeligt ligner de gamle zaristiske Styreformer. Det er ikke noget, der tiltaler os, og vi kunde i og for sig godt have Tilbøjelighed til at sige: Det ser ud til, at man styrer stærkt i konservativ Retning, vi faar vist et overordentlig konservativt Rusland igen, derfor ønsker vi ikke, at denne Traktat sluttes. Men vi siger det ikke, og Grunden er, som sagt, den, at vi mener, at vore Handelsforbindelser med andre Lande ikke bør afhænge af, hvorledes de politiske Udviklingslinier former sig. Jeg kan ikke nægte, at det forundrer mig, at man særlig fra konservativ Side synes at have saa meget imod

at have Forbindelse med et Land, der politisk set repræsenterer et udmærket Enevældsstyre — for saa vidt som et Enevældsstyre kan være udmærket —, og som i privatkapitalistisk Henseende synes at styre over imod Linier, der ellers ikke plejer at være afskrækkende for Politikere fra den Side. Men det er jo formentlig vanskeligt for konservative Kredse i Danmark at finde et Standpunkt i denne Sag, ligesom det er vanskeligt for dette Parti at finde et Standpunkt i mange andre Sager; de Vanskeligheder maa vi andre naturligvis respektere, men det skal dog ikke have praktisk Indflydelse paa den Politik, Rigsdagen skal føre.

Socialdemokratiets Standpunkt i denne Sag behøver ingen længere Forklaring — det er i øvrigt ogsaa klarlagt i Folketinget. Jeg ønsker derfor kun her at erklære, at vi fra vor Side er villige til at stemme for det Forslag til Overenskomst, der her foreligger til Behandling.

Schovelin: Behandlingen af denne Sag her i Landstinget er naturligt bestemt af, hvad der forud er gaaet for sig i Folketinget. Der søgte det Parti, hvortil jeg har den Ære at høre, at bringe denne Sag ind i en anden og bedre Gænge. Vi foreslog derfor, at den blev udsat indtil videre, altsaa i første Række derved, at Ratifikationsfristen blev forlænget, og for det andet, at den derved vundne Tid blev benyttet til at indlede supplerende Forhandlinger med Sovjetrusland.

Vi konservative Medlemmer af det udenrigspolitiske Nævn har straks fra Nævnets første Møde peget paa denne Fremgangsmaade, og al Tale om skiftende Standpunkter fra konservativ Side er derfor i dette Tilfælde som i alle andre ganske hen i Vejret. Vi var ikke længe om at opdage, at Arbejdet kun var halvt gjort, og at det Udkast, der blev præsenteret os, trængte til væsentlige Forbedringer, og — lad mig tilføje — maaske var dette nok saa undskyldeligt, fordi Opgaven var saa overordentlig vanskelig. Hvor naturligt havde det da ikke været, om vore Udsendinge var vendt tilbage med dette Udkast, at dette derefter var blevet underkastet en kritisk Gennemgang, at Erhvervene havde faaet Lejlighed til, ikke som nu at afgive løse Blankoerklæringer om, hvorvidt de i det hele taget vilde have en Traktat eller ikke, men om de enkelte praktiske Bestemmelser, og at saa Rigsdagen — enten gennem en Udvalgsbehandling eller gennem en Behandling